

TYÖFYSIOTERAPEUTTINA TOIMIMINEN EDELLYTTÄÄ LISÄKOULUTUSTA

Leena Noronen, Työfysioterapeutit ry., koulutusvastaava
Metropolia ammattikorkeakoulu, Fysioterapian lehtori

Vuoden 2002 alussa voimaan tullessa uudistuneessa työterveyshuoltolaissa ja asetuksessa määritellään työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden pätevyys- ja täydennyskoulutusvaatimukset. Näistä vaatimuksista tuntuu edelleen olevan useita tulkintoja, vaikka laki on ollut voimassa jo useita vuosia. Tässä artikkelissa kuvataan fysioterapeuttien tutkintoon johtavan peruskoulutuksen jälkeen vaadittavaa koulutusta ja sen toteutumista.

Työterveyshuollossa toimivien pätevyys

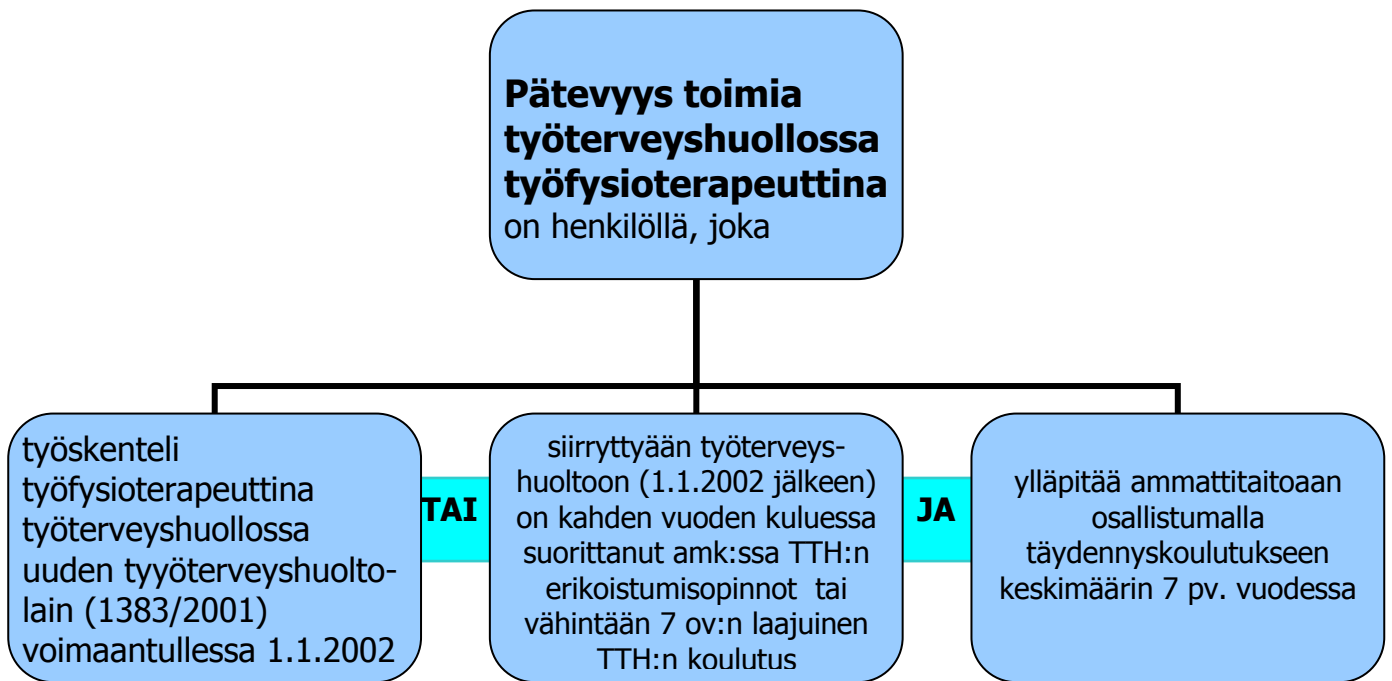
Laadukkaan työterveyshuoltotoiminnan toteuttaminen edellyttää hyvin koulutettuja ja osaavia työterveyshuollon ammattihenkilöitä ja asiantuntijoita. Hyvän työterveyshuolto-käytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta säädetään työterveyshuoltolaissa (1383/2001) ja valtioneuvoston asetuksessa (1484/2001) (1).

Vaikka terveydenhuollon ammattihenkilöiden peruskoulutuksen työelämä tietoon liittyvää sisältöä on kehitetty, on työterveyshuollon lisäkoulutus katsottu tarpeelliseksi. Työterveyshuollon koulutusvaatimukset voidaan ryhmitellä kolmeen tasoon:

- 1) Perustutkintoon johtava koulutus on tutkintoon johtavaa koulutusta, joka antaa valmiudet toimia ammatissa. Näihin opintoihin tulee sisältyä riittävästi työterveyshuollon koulutusta.
- 2) Työterveyshuoltoon pätevöittävä koulutus antaa valmiudet toimia työterveyshuollon ammattihenkilön (lääkäri ja terveydenhoitaja) ja asiantuntijan (mm. fysioterapeutti) tehtävissä.
- 3) Täydennyskoulutus on suunnitelmallista ja tarveharkintaan pohjautuvaa koulutusta, jonka tarkoituksena on ylläpitää, ajantasaistaa ja lisätä työntekijän ammattitaitoa ja osaamista.(2)

Työfysioterapeutti toimii työterveyshuollossa yhteistyössä työterveyshuollon ammattihenkilöiden kanssa asiantuntijana, jolla tulee olla laillistetun fysioterapeutin pätevyys ja ammattikorkeakoulussa suoritettut työterveyshuollon erikoistumisopinnot tai vähintään seitsemän opintoviikon laajuinen työterveyshuollon koulutus kahden vuoden kuluessa asiantuntijatoiminnan aloittamisesta. Fysioterapeutin tulisi osallistua täydennyskoulutukseen keskimäärin seitsemän päivää vuodessa (2).

Työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden tulee kyetä osoittamaan asiakirjoin pätevyytensä ja osallistumisensa täydennyskoulutukseen. Ne terveydenhuollon ammattihenkilöt ja asiantuntijat, jotka työterveyshuoltolain voimaantullessa 1.1.2002 olivat päteviä toimimaan työterveyshuollossa, ovat edelleen päteviä työterveyslain voimaantulohetken mukaisesti ja niitä vastaaviin tehtäviin.(1) Kuviossa 1 on esitetty tiivistettynä fysioterapeutilta työterveyshuollossa toimimiseen vaadittava pätevyys.

Kuvio 1. Fysioterapeutilta työterveyshuollossa toimimiseen vaadittava pätevyys

Missä kouluttautua

Terveysthuolto-oppilaitokset ja Työterveyslaitos ovat vastanneet pääsääntöisesti työterveyshuollon lisäkoulutuksesta, joten lain määrittelemä työterveyshuoltoon pätevöittävä koulutus on selkeä jatkumo perinteiselle koulutusväylälle. Molempien laitosten toteuttama koulutus on työn ohella tapahtuvaa monimuoto-opiskelua, joka sisältää etä- ja kontaktiopiskelua. Opiskelu toteutuu usein myös virtuaalisesti. Koulutustarjonnasta saa parhaiten tiedon seuraamalla ko. laitosten kotisivuilla olevia ilmoituksia.

Koulutuksen laadun varmistamiseksi perustettiin vuonna 2003 Työterveyslaitoksen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyöverkosto, jonka tavoitteena on ollut mm. opetuksen sisällöllinen kehittäminen valtakunnallisesti. Useat ammattikorkeakoulut järjestävät 30 opintopisteen (n. 800t) erikoistumisopintoja terveydenhoitajille ja fysioterapeuteille joko yhdessä tai erikseen. Korkeakouluilla on päävastuu erikoistumisopintojensa laadusta. Asiakkaat ja työelämä edellyttävät kuitenkin, että koulutuksen järjestäjä osoittaa koulutuksensa laadullisen tason.

Työterveyslaitoksen työterveyshuollon koulutus on moniammatillinen kokonaisuus, jonka laajuus on 7 opintoviikkoa eli 11 opintopistettä. Tämä koulutus tunnetaan ns. pitkänä kurssina. Koulutus on tarkoitettu lääkäreille, terveydenhoitajille, fysioterapeuteille ja psykologeille.(3)

Monipuolinen täydennyskoulutus tarpeen

Työterveyshuollon ammattihenkilön ja asiantuntijan työnantaja on velvollinen huolehtimaan siitä, että ammattihenkilö ja asiantuntija osallistuvat riittävästi, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein, ammattitaitoaan ylläpitävään täydennyskoulutukseen (1). Valtioneuvosto määritteli 11.4.2002 tekemässään terveydenhuollon tulevaisuuden turvaamista koskevassa periaatepäätöksessä terveydenhuoltohenkilöstön täydennyskoulutuksen pituudeksi keskimäärin 3-10 päivää vuodessa riippuen peruskoulutuksen pituudesta, työn vaativuudesta ja toimenkuvan muuttumisesta (4).

Sosiaali- ja terveysministeriön ohje työterveyshuollon täydennyskoulutuksesta on lääkäreille, terveydenhoitajille, fysioterapeuteille ja psykologeille keskimäärin seitsemän päivää vuodessa. Täydennyskoulutuspäivät voivat koostua myös yhtä päivää lyhyemmistä suunnitelmallisista ammattitaitoa ylläpitävistä tai kehittävästä koulutustilaisuuksista. Tällaisia eivät kuitenkaan ole työpaikan kokoukset tai uusien työntekijöiden perehdytys.(2)

Työfysioterapiassa sovelletaan fysioterapian tieto- taitoperustan lisäksi mm. epidemiologian, ergonomian, työpsykologian, työfysiologian, työhygienian ja työlääkätieteen alueiden tietoa, joten työ edellyttää laaja-alaista osaamista. Työfysioterapeuttien hankkima lisäkoulutus on ollut monipuolista ja vaihdellut tutkintoon johtavasta yliopisto-opiskelusta lyhytkurssitoimintaan tai muutama tuntiin. Esimerkiksi ergonomian ja liikuntalääkätieteen aloilla on suoritettu yliopisto-opintoja. Työterveyslaitos on tarjonnut täydennyskoulutusta fysioterapeuteille 1970-luvulta lähtien ja myös Työfysioterapeutit ry. järjestää vuosittain koulutuspäivät. Yhdistys on myös mukana joka kevät toteutettavien TTP-päivien (Työ-terveys-turvallisuus) järjestämisessä yhdessä työterveyslääkäreiden, työterveyshoitajien, työhygieenikkojen ja työsuojelupäälliköiden ammattijärjestöjen kanssa.

Asiantuntijarooliin täsmentäminen on tarpeen

Työterveyshuoltolain tulkinnasta on esiintynyt epäselvyyttä erityisesti sen suhteen voiko fysioterapeutti toimia liikunnan tai ergonomian asiantuntijana työterveyshuollossa, joilta edellytetään asetuksessa ergonomian tai liikunnan alan soveltuva korkeakoulu-, tai muu vastaava alan aikaisempi ammatillinen tutkinto ja riittävät tiedot työterveyshuollosta, jolla tarkoitetaan vähintään yhden opintoviikon laajuista sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukaista työterveyshuollon lisäkoulutusta. Täydennyskoulutuksen pituudeksi on esitetty keskimäärin kolmea päivää vuodessa.

Fysioterapeutit ovat perinteisesti toimineet työterveyshuollossa kahdessa roolissa; työfysioterapeutteina sekä laillistetun fysioterapeutin pätevyyden oikeuttamina, terveyden edistämiseen, asiakkaan liikkumis- ja toimintakykyä parantavaan tai ylläpitävään toimintaan liittyneenä, mm. liikunta- ja testauspalvelujen tuottajina. Fysioterapeutit ovat liikunnan asiantuntijoita terveydenhuollon alueella ja heillä on myös peruskoulutuksessa saadut riittävät tiedot työterveyshuollosta liikunnan asiantuntijan roolissa toimimiseen. Ergonomian asiantuntijaroolin täsmentäminen on tarpeen, vaikka fysioterapeuttien osalta asia ei ole niin tärkeä kuin liikunnan asiantuntijan.

Fysioterapeuttien koulutustilanne suhteellisen hyvä

Sosiaali- ja terveysministeriö veloitettiin seuraamaan työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden käyttöä ja koulutusta sekä arvioimaan tilanne kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Työterveyslaitoksen työterveyshuolto-osasto teki selvityksen STM:n toimeksiannosta. Tutkimus antaa tietoa työterveyshuollon henkilöresursseista, moniammatillisuudesta, ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden pätevydestä sekä henkilöstön koulutustarpeista.

Tutkimuksen kautta täsmentyy kokonaiskuva työterveyshuollon henkilöresursseista, moniammatillisuudesta sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden pätevydestä. Yli 4000 henkilöasiakkaan työterveysyksiköissä lääkärit, terveydenhoitajat ja fysioterapeutit ovat päteviä ja moniammatillisuus toteutuu hyvin. Näissä yksiköissä myös psykologipalveluita on pieniä yksiköitä paremmin saatavilla. Lääkärikeskuksissa on paras tilanne koulutetun työterveyshenkilöstön suhteen. (5)

Selvityksessä todetaan, että fysioterapeuttien pätevyystilanne on suhteellisen hyvä. Kaikista työterveyshuollossa toimivista kyselyyn vastanneista 709 fysioterapeuteista 77 %:lla on työterveyshuollon koulutus. Lisäksi esitetään, että fysioterapeuttien ja psykologien integroitumista työterveyshuoltoon on edistettävä. Muiden asiantuntijoiden käyttö maatalous- ja työnäkemisen asiantuntijoita lukuun ottamatta on vähäistä ja tällä sektorilla on myös paljon kehittämistarpeita. Työterveyshenkilöstön pätevyden seurannassa ja koulutuksen kehittämisessä sosiaali- ja terveysministeriöllä sekä Työterveyslaitoksella on keskeinen rooli.

Työfysioterapeutit ry seuraa ja edistää työterveyshuollossa toimivien fysioterapeuttien asemaa mahdollisuuksiensa mukaan. On osattava tuoda oma osaaminen yritysten ja työterveyshuollon ammattihenkilöiden tietoon ja osoittaa tarpeellisuutensa. Tämä edellyttää myös sitä, että lait ja säädökset tunnetaan ja toimitaan niiden mukaisesti. Työfysioterapeutit ry:n varsinaiseksi jäseneksi hyväksytään Suomen Fysioterapeutit ry:n jäsen, joka toimii työterveyshuollon tehtävissä ja jolla on riittävä pätevyys. Yhdistys suosittelee, että työfysioterapeutinimikettä käyttäisivät vain ne, joilla on riittävä pätevyys ja jotka ylläpitävät osaamistaan täydennyskoulutuksella sekä työssä oppimalla.

Lähteet

1. Työterveyshuolto. Lakikokoelma 2002. Edita, Helsinki 2002.
2. Työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden pätevyys ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjeet työterveyshuollon täydennyskoulutuksesta. Oppaita 2004:10. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2004.
3. Työterveyslaitos <http://www.ttl.fi/koulutus>
4. Valtioneuvoston periaatepäätös 02 terveydenhuollon tulevaisuuden turvaamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2002:6. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2002
5. Piirainen, H, Manninen, P, Hirvonen, M, Viluksela, M, Mikkola, J, Huhtaniemi, P, Husman, K. 2005 Työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutus ja käyttö vuonna 2003. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2005:6, Helsinki.